

Sethšaba se se thomilwe xo bušwa ke kxoši ya mosadi e le kxaetšadi ya xa Ramapulana tataxwê e le Molema. Byale dikxoši tša Batswetla tša Ba-Ramapulana tša tliša yêna mosadi yo e bexo e le kxaetšadi ya bôna naxeng eno.

Komme ka baka la xore kxale batho ba be ba fo ipitša ka maina a bo-tataxo bôna ba napa ba re ke Molema, batho ba nama ba re ke xa Molema, bakeng sa xore Ramapulana. Buale xe a dutše naxeng eo a tswala bana le ba xa mašapa, ke Balobu xomme le bôna ke Batswetla ke baila maxo-a-fase. Eupya bana ba bôna ba tsenaxo boxošing le bôna ba ipitša xore ke bôna ba xa-Molema.

Komme le byale pusô ya bôna e tšwa xo Batswetla. Batho ba naxa ya Molema ba bangwê ba bolêla Sepedi ba bangwê Setswetla.

2 Thlôkômelô: Sethšaba sa Balobu ke sa Batswetla ba-Ramapulana feela ba ipitša xore ke ba Balobu kamoraxo xa xe ba tswalane le ba xa Masapa.

Ditaba tša Boxoloxolo tša sethšaba

1) Leina la sethšaba sa xa Molema. Sethšaba sa Balobu ba xa Mašapa.

2) Leina la ba ka mošatê ke Bakxômana.

3) Ke babina pudi.

4) Leina la kxoši ke Maekanya Molema

5) Bao ba bušitšexo pele ke ba:-

(a) Thšabumbye (wa Mosadi) Molema

(b) Maahlamela (wa Monna) Molema

(c) Mašapa " " "

6) Thšabumbye o tswetšwe xa Ramapulana

7) Tataxwe ke Molema.

8) Mmaxwê Thšabumbya ke Masete.

9) Ke wa leloko la Batswetla ba Ramapulana.

10) Thšabumbya o be a axile felô mo ba rexo ke Šitele.

11) Ba kile ba khuduxêla naxeng ya Modubyaneng mo xo bušaxô kxoši Ramokgopa.

12) Thšabumbya yêna xa a ka a lwa dintwa.

3 13) Yêna sê a sê dirilexo ke. saxo thuša šethsaba sa xaxwe ka xo dira kxôtsô le dithšaba tše dingwê tša kxaufši le yêna xore xo se be le ntwâ ka xore yêna e be e le mosadi.

14) Dirêtô tša xaxwê ba re:-

Axe! Sekô Sekxalaka Thšeêtêxolo

Sa pudi le kxomo.

Batho ba Sesane ba xo tšwa Thšêlêlê.

Seo ke serêtô sa xaxwê, xe se hlathollwa ke xore:- Sekô ke leina la xo bolêla leina la kxoši thêtô. Thšeeta-xolo ke leina la thaba ya Tswetla. Thšelele ke leina la noka ya mo ba tšwaxo xôna, x Tswefla.

15) Mehlôlô e e direxilexo mohla xe yêna e be e le kxošî ke phifalô ya letsatšî le ngwedi. Mehlang ya xe yêna e le kxošî xa se xwa ba le kxaoxanô ya sethšaba ka baka la xore o bo a dira kxôtsô ka mehla. Sethšaba sa xo falalêla šethsaba

4 ^{sa} ~~sa~~ Dadubo ba xa Molema ke Dalobedu~~ya~~ baka la tlala le Mathšangane a a tlilexo ka xo nyaka thušo xo kxošî e ya kxôbô, e rile xobane xotlo batho bao ba Mehuta-huta ya ba ba bauthšî, xomme batho ba pateletsana, tlala ya ba xôna. (Thlôkômêlang: Naxa ya Molema ke e nyane kudu xa se sekholo).

~~17) xaxwe xaxwe xaxwe xaxwe xaxwe~~ Hlôkômêla 17 ~~xx~~ Naxa ya xa Molema ke e nyanyane xa e lekane le ya Ramokgopa.

17) Boxolo bya naxa ya xaxwe ba be bo bowa ka thokô ya Borwa Nokeng ya Mothle ka leboya (north) Nokeng ya Letaba le lenuyane ka bohlabatsatšî e bowa Thabeng ya Mosipi, Ka Basobela-tšatšî e sa le Mothle.

18) Se se bexo se kxotsiša ko xore e be e le mosadi e a se naxo taba le motho a rasa batho ba sethšaba x sa xaxwe a ba nyakôla mo ka dulang xôna paballong le kxôtsô.

19) O be a so na mosadi byale ka xe e be e le mosadi:

5 Fêla basadi ba ba bexo ba mo šomêla ke Makanya, le Mmakêkêkê, le Moraba. Makanya tataxwê e be e le Machaba wa leloko la sethšaba sa Botlôkwa.

Makekekê rmaxwê sutane wa leloko la Bakgalaka.

Moraba tataxwê e be e le Sebasa wa leloko la Batswetla.

20) Barwa ba mohumaxadi kxošî Thsabumbya e be e le Mathseku, Matlatša, Kubu, le Maahlamela, o bo a sena barwedi.

21) Mosadi yeo wa kxošî o hwile Thotswe thabeng ya Molema.

22) Le bitla la xaxwe le byale lo sa tsebya.

23) Le bitla ea xaxwe le sa hlôkômêlwa mme le a ôtêlwa.

Kxošî ya bobedi Maahlamela Molema o tswetšwe xa molema Thabeng tataxwê Mašapa rmaxwe ke mohumaxadi Thšebumbya ke wa leloko la Dadubo le yêna o be a axile Thotswe xa a ka a ba le mo a khuduxêlaxo xôna. Xa a a lwa dintwa ka baka la xore ba a bexo a beêlane le bôna mollwane ba xa-Ramapulana e be e šetše e le x le tee xomme ba thušana.

6 Se Maahlamela Molema a se dirilexo e be e le xo lwanthša makxowa a a tlaxo xo ruta batho sethšabeng sa xaxwe. Serêtô sa xaxwe ke se:-

A he! Seko-Sekxalaka Thseete-xole

Sa pudi lo kxomo

Ke mokololo moila Mosela wa pudi

Batho ba sesane ba xetšwa.

Mokolôlô ke xola kxalê xe ba be ba bolêla le baka mošatê, ke xore ngwana wa kxošî e ka fo ba Mošimane xo ba mosetsana. Se hlaxilexo xe Maahlamela Molema a buša e bile naledi ya Mosela, Sedumaedi, thšišinyêxô ya lefase, le pula e kxolo.

7

Sethšaba se ilexo sa kxaoxana ke sa xa bohlabêla bya naxa ya xaxwê ke se ipitšaxo lehono sethšaba sa Makhulwane xo dutše Mathšangane le Bapedi. Sethšaba se sê kxaoxile ka baka la ntwā ye ba bexo ba išwa xo yôna ka kxang kwa Europa. Xo be xo sena bafaladi mehleng ya pušo ya xaxwe. Le yêna o be a loba kxošī Ramapulana ka baka la xore e be e le bôna ba ba filexo naxa yeo ya xa Molema kxošī Mašapa Molema yêna o bušitše ka moraxo xo Morena Maahlamela Molema, xomme a buša mengwaxa ye mene fêla mme a hwa. Xomme yêna xaxo tsebye kudu ka xaxwe ka xobane o hwile ka pela xa se a buša sebaka se sê telele. Leina la mmaxwê e be e le wa leloko la Batswetla ba Ramapulana. Mehlôlô e ê direxilexo mehleng yeo ke phifalô ya letšatsī (seripa fief fêla), le tšie e nthī.

Maina a bana ba xaxwe e be e le Kumane, Sekedi le Maekanya le Teka. Maina a bo mmabô e be e le Maputuka a tswala Kumane le Sekedi Teka Maekanya.

Le yêna o hwile Totšwe thabeng lebitla le sa tsebya xomme lea štêlwa.

Sethšaba sena sa Molema ke se Maxoši a sona a le xo a ka sesading, Mosadi yeo Thšabumbya yêna yeo a thomilexo sethšaba seo e be e le Rakxadi wa Sethšaba sa Ramapulana, xomme Ramapulana ka xoba le dinaxa tše dinthši a fa Rakxadi wa xaxwe Thšabumbye kua xa Molema naxeng yeo.

Mme Thšabumbye a tswala bana le baxa Mašapa, xomme bana ba xaxwe ba no ipitša ka xore ke ba xa Molema, le byale bontši bya batho ba xôna ke Batswetla le Bapedi.

(Thlôkômêlang: Bapedi ba xa se ba xa Sekhukhunê ke ba thokô ya Bokxalaka (Northern Transvaal))

8 Boxolo bya naxa yeo ya xaxwe bo be bo no lekana le mehleng ya xe xo buša Thšabumbya, xe e se ka Bohlabêla mo le xôna Mollwane e le xo Thswika, e mengwê e sa le e le ya kxalê.

Basadi ba xaxwe e be e le, Mopopi, Mateka, Moraba, Molatelo, le ba bangwê ba ba bedi bao e bexo e le Balata ba Mohumaxadi Thšabumbya, Makanya le Makôkôkô.

Mateka mmaxwê e be e le Mahlodi o tšwa xa Mašau

Moraba " " " " " Motšoka " " " Sibasa

Molatelo " " " " " Maropene " " "

Makanya " " " " " Sabodi " " " Botlôkwa

Mapopi " " " " " Mokxopotsi " xa Lebepe

Thlôkômêla: Basadi bao ka moka ke ba leloko la Batswetla xe e se Makanya fêla.

Bana ba Mateka ke:-

" " Moraba ke Maropene, Mako (bašimane)

(basetšana ke Mahlodi.

" " Molatelo ke matome maomela, Mosetsana ke Moyaxabo.

" " Makanya ke Mašapa Mohloiwana,
(Monakxa le mosetsana Modjedzi.

Kxošī Maahlamela o hwile Totswe thabeng lebitla la xaxwe le sa tsebya nme le a hlôkômêlwa le xo êtêlwa.

Dikxôrô tša sethšaba ke tšc:-

- 1) Thobala ba bina tlou ke seripa sa Sethšaba
- 2) Mošiti ba bina kolobê ke seripa sa xa Mašau.
- 3) Maxaša ba bina tau ke seripa sa Bakoni
- 4) Mamrobela ba bina kwena ke seripa sa Sethšaba
- 5) Ba xa Lebepe ba bina Moselaukre ke seripa sa Šethsaba.
- 6) Manganolla ba bina tlou ke ba sepedi.
- 9 7) Sebeka ke Ba-Lautse xa se seripa sa sethšaba ba tšwa Lomondo.
- 8) Raphathle, e be e le basepidi ba e tšwa xa Motêlê fase-fase e be e le bôna ba rula-thsipi xa Molema.
- 9) Sehlodimela, ke ba bina kolobê xa se seripa sa sethšaba ba tšwa Leonde thabeng ke Batswetla. Mothopo wa bôna ke Bakwebo ba Leonde ke batseta ba kxošī le barui ba dikxomo. Serêtô sa xa Sehlodimela ke se:-

Axe! Mokololo Mokwêloo,
Ke Sehlodimela,
Makxatho monye sehlakeng,
Ke ngwanabo nkxomeleng,
A bo Mokwebo
Kxôtô-Kxôtô ya dithaba
Ke sexadi-xadi sa marumô a Baiba
Mosela wa pudi
Ke sethloxolo sa xa bo Muthsobane a Moraba.
Tadi-tadi mohloboxeng xôna bôna
e le Merabe-rabe Medidima-didima
Motho wa bo Sehlodimela Manamolela.
- 9) Lapane ke mmina pudi ba tšwa xa Sebasa ke baloxi ba diroto ke barui ba dikxomo.
- 10) Sebotsa ke Balautsi ba tšwa Lemondo ke dingaka ke batseta ba kxošī.
- 11) Matloxa ke ba bina kwena ke ba Sethšaba sa Molema, ke dingaka le barui ba dikxono ke batseta ba kxošī. Boxolo bya dikxôrô tše ~~kaxx~~ ke:
  - 12) Kxôrô ya Matloxa, Sebeka, le ya Lokxathe ke baŋ bina Tau xa se beng ba sethšaba ba tšwa xa Letswalô. Ke batseta ba kxošī. Ba xa hapane le bôna ke ba kxôrô e ntšī kudu. Ba dikxôrô tše dingwê ba xopoletšwe xoba bašele ba byalo ka basepedi.
  - 13) Ralebona ke ba bina tau ke seripa sa sethšaba, e be e le ba--bolai ba diphôôfêlê, dinare, a di bolaya ka lerumô fêla. Ke barui ba dikxomo le batseta ba kxošī. Maina a bo rra moxolo wa bôna ke Thiditile-Kzapara le Mokone.

7. Sebeka ke Ba-Lautse xa se seripa sa sethsaba ba tswa Lomondo.

8. Raphathle, e be e le basepidi ba tswa xa Motele fase-fase e be e le bona ba rula thšipi xa Molema.

9. SehloDIMELA, ke ba bina ~~ki~~ kolobê xa se seripa sa sethsaba batswa Leonde thabeng ke Batswêtla bona ke Bakwebo ba Leonde, ke batseta ba kxoši le barui ba dikxomo serešo sa xa SehloDIMELA ke se:- Axe! Mokololo Mokwêbo ke SehloDIMELA Makxatho monye sehlakeng Taba tša bona tša boxolo-xolo ke tše tataxo SehloDIMELA-Mokwebo o be a lwa ka mokxwa o šišaxo, o be a sa sale kae le ako. Lebitso la SehloDIMELA o le tšere dintwêng. ~~xi~~ Sefane sa xaxwe sa nnete ke Mokwebo mme byale xo tsebya la SehloDIMELA.

Ke Ngwana wa bo Nkxomeleng

A bo Mokwebo

KxôTô-kxôTô ya dithaba

Ke sexadi-xadi sa marumo a baŋla

Mosela wa pudi

Ke sethloxolo sa xa bo Mathsobane a Moraba

Tadi-tadi Mohloboxeng xona bona e le Merabe-rabe-Medidima-didima Motho wa bo sehloDIMELA Manamolela.

9. Lapane ke mina Pudi ba tswa xa Sebasa ke baloxi ba diroto ke baru ba kxona

10. Sebotsa ke balautsi, Ba tswa Lomondo ke dingaka ke batseta bakxoši.

11. Matloxa ke ba bina kwena ke ba sethsaba sa Molema, ke dingaka le Barui ba dikxomo. Ke batseta ba kxoši. Boxolo bya dikxoro tše ke kxoro ya Matloxa, Sebeka, le ya Lekxathe ke ba bina Tau xa se beng ba sethsaba Ba tswa xa Letswalo, ke batseta ba kxoši. Ba xa Lapane le bana ke ba kxôrô e ntsi kuDu. Ba dikxôro tše dingwê ba xopoletšwe xoba bašele ba byalô ka Basepidi.

13. Ralebona ke ba bina Tau ke seripa sa sethsaba e be e le ba bolai ba dipôfôlô dinare, a di bolaya ka lerumo feela ke ba rui ba dikxômo le batseta ba kxoši Maina a bo rra moxola wa bona ke kiditi le kxapara le Mokone.

L. Copy

TEMO

Mabêle a lefela, ôna ke a naxa eo ya xa Molema

~~xi~~ SerôTô)- Ahe! xa Molema Bopedi

Ke xa Molema sefela

Ke selema lema ka mahlo.

Sebyalô sena se lokile ka xore se loketše mmele wa motho fêla xa se palele komêlêlô mme se xanwa ke dinonyana, se bose se bile xa se be pele se na le moxola xo byalwa, mme se bile se butšwa ka pela, dithôrô tša sôna xa di a swanelwa xo beiwa mo di ka tsenelwaxo ke phehli ka xobane se ka se mele, le xore xa

dia ~~xx~~ swanelwa xo bolokwa sešexong se bwetšexô ka xobane Mabêlê a sôna a ka thopa, le xôna xe o rata xo ba le lefela le lentšî o swanetše xo bitša ngaka xore e dire. Mokapu e tswakanye peu ya xaxo le dihlare tša yôna xore moloi a se tsene a tšea mabêlê. Dithôrô tše dingwê di byalwa mahlakoreng ka moka a thšêmô xore moloi le xôna a se tšêê mabêlê ao a lefela.

Lebaka leo xo bexo xo tsebya ka lônâ xore xo ka lemiwa ke xe xobe xo bônala mekxoba le dihlaro tše dingwê di khukhuša. Le kemô ya letsatšî. ~~XXXX~~ Xo thôngwa xe kxošî e ntsitše ditaola tša yona tša xo foka malapa a batho ka dihlare (melemô).

12 Leksaxa lônâ le hlaxile Botlôkwa kxalê ka dintwa le lokile ka baka la xore le palêla letsatšî fêla xa le bokwe ka pela xa le bose le bile lea bipela le swanetše xo hlôkômêlwa byaloka xa hlôkômêla lefela.

Dimaake di hlaxile le Mathšangane mohla ba tlile xo kopa thuso xo Thšabumbya. Ke tše di bose di bile di palêla letsatšî di butšwa ka xo diexa, peu ya tšônâ xa ena kotsî, xe e se xo hlôkômêla xore di se tšêê mengwaxa e mentšî ka xobane di ka bôla, le xôna di swanetše xo bywalwa kxakala ka xore diphuthi le mebutla di ka ja. Le tšônâ di byalwa byalo ka peu ya lefela le xa di byalwa ka xo paleša xa dihlare.

Tlôô Marapô Di hlaxile le Batswetla mohla xo etla yêna kxošî ya Mosadi wa xa Ramapulana Thšabumbya. Ke tše bose kudu xomme di a bipela, di swanetše xo hlôkômêlwa xore di se fehlwe ke phohli.

Mašemo a motho a kxaoxane xomme a mangwê a bile a kxaufsi le motse. Mašemo a abiwa ke yeo môxôlô wa kxôrô xoba kxotšî. Batho ba ka rêkanya mašemo ka a mangwê mašemo. Mašemo e fo ba lefa xa xore yeo a ka amoxaxo e mongwê thšemo le morwa o fo e tšea. Motho ô phela a na le ditokêlô le xe a sa leme thšemo ya

13 xaxwe. O ka lahlêxôlwa ke ditokêlô tša thšêmô xe o ka huduxa wa ya kxolê xo tloxa naxeng yeo.

MEKXWA YA XO LEMA

Xa xo laolwe xe e se ka semelana se sengwê se ba rexo ke boore. Sona xa se le xôna ba tseba xa tee xore felô fao xo kase ke xwa ba le mabêlê. Moô xo lemiwaxo xo kxêtha monna. Mehuta ya mašemo ke ya dithabeng a mahea, morôxô le mabêlê, dirapa tse dingwê di dirwa ka xo lekanetšwa xore xa meetse a tlilo nošetša a se kxope peu yeo. Xa xo nošetšwaxo adiwa mabyang ka xodimo xore meetse a theoxêlê ka mokxwa wa marothi a sa kxopexo peu. Thšemo e rêngwa ka selêpê xomme ka moraxo xa di omile di thšungwa ka mollô e le xore thšemo e rêngwa ke monna.

Pele xa xe xo ~~zatz~~ leñiwa e rêngwa xa tee, mme xa e xaêlêtšwe xe e se ka xo xongwe xe notho a bôna mahlaku a Mollaletsê. Xe xo bunnwe dikxomo di a bulêlwa tša ja mexwang (Mahlaka) Mašemo a leswa ka moraxo xa mengwaxa e mengwê. Xe ba bôna thšemo e sa hlwe e nthša selô. Ka ngwaxa xo byalwa sebyalô se têê.

PEU Peu e a hlaolwa mme e a kxobolwa ya bitêlwa ka dithepeng xo ba ka difaleng. Xomme xe peu e yo byalwa e a laolwa le xo alafiya ke ngaka, yôna e hlakanya (soxa) mabêlê e hlakanthšitšwele sehlare sa yôna.

Xo Xoša. Motho o itokišetša xo xaša peu xe pula e thôma xo na xo letêlwa taêlô ya kxoši aowa xa xo kxathiwe pele. Xo xašwa ka mólômô, e mongwê le e mongwê o byala thšemo ya xaxwe le xo e lema ka noši ê mongwê medirô e atišwa xo dirwa ka letšema xo thuša ba axišani. Aowa xa xo tefô, aowa xa xo setlêmô sa xo thušana, ê, letšema le a ratexa ka xore ba thuša bafokodi, le ka baka la xore xo a nwewa le xo opelwa, Pele xa dithšemo ka moka xo lengwa ya kxoši.

Xo thlaxola. Mašemo a hlaxolwa xa tee ke basadi, ba hlaxola ka mexoma.

14 Xo leta xo ipiwa ditšie, le dinonyana, le Mahodu, aôwa, bošixo xa xo letiwe ba ka thôma xo leta xe ba bôna xore Mabêlê a bôna a šetše a butšwa ka mašemong xo axiwa mekutwana xe lehodu le utswa le a topiwa, Mašemo a alafiwa ka dihlare xore mabêlê a xolê.

Xo Buan Sebyalô se sengwê le se sengwê se bunwa xe se ipheditše (omile) se kxothulwa hloxwana ya sôna ke mong wa sebyalô tumêlêlô e kxopêlwa xo mokxômana xomme yêna a kxopele kxoši. Motho ofe le ofe o swanetše xo nthša bokanyana byo a bo hweditšexo. A dire byalwa bo ye mošatê. Punô e a rwalwa e išwa xae xomme xôna e a kxokxošwa ka moraxo e a feferwa xo nthša matlakala. Karolô e ka fiwa ba ba sa kxonexo xo itemêla. Polokô Sefela se lotwa ka xo xolokwa ka mabu xapô sešexo sea hlohlorwa xa botse. Molete wa mabêlê o a fišwa xore ô omišwê, kamoraxo o ya fiêlwa le xo tswakêlwa ka mólôra xore mohlwa o seajê; Molete wa mabêlê o khurumêlwa ka lefsika e mengwê e thibya ka bolôkô. Sešexo ka boloko a sefala ka sekhurumelô sa bolôkô xomme sa tiisetšwa xo tswalêlwa ka bolôkô. Di dula ngwaxa ka moka.

Lenanêo la dibyalô tše di byalwaxo lefaseng la xešu

Mafela

Makxaxa

Leôtša

Marotse

Makwatse

Dimaake

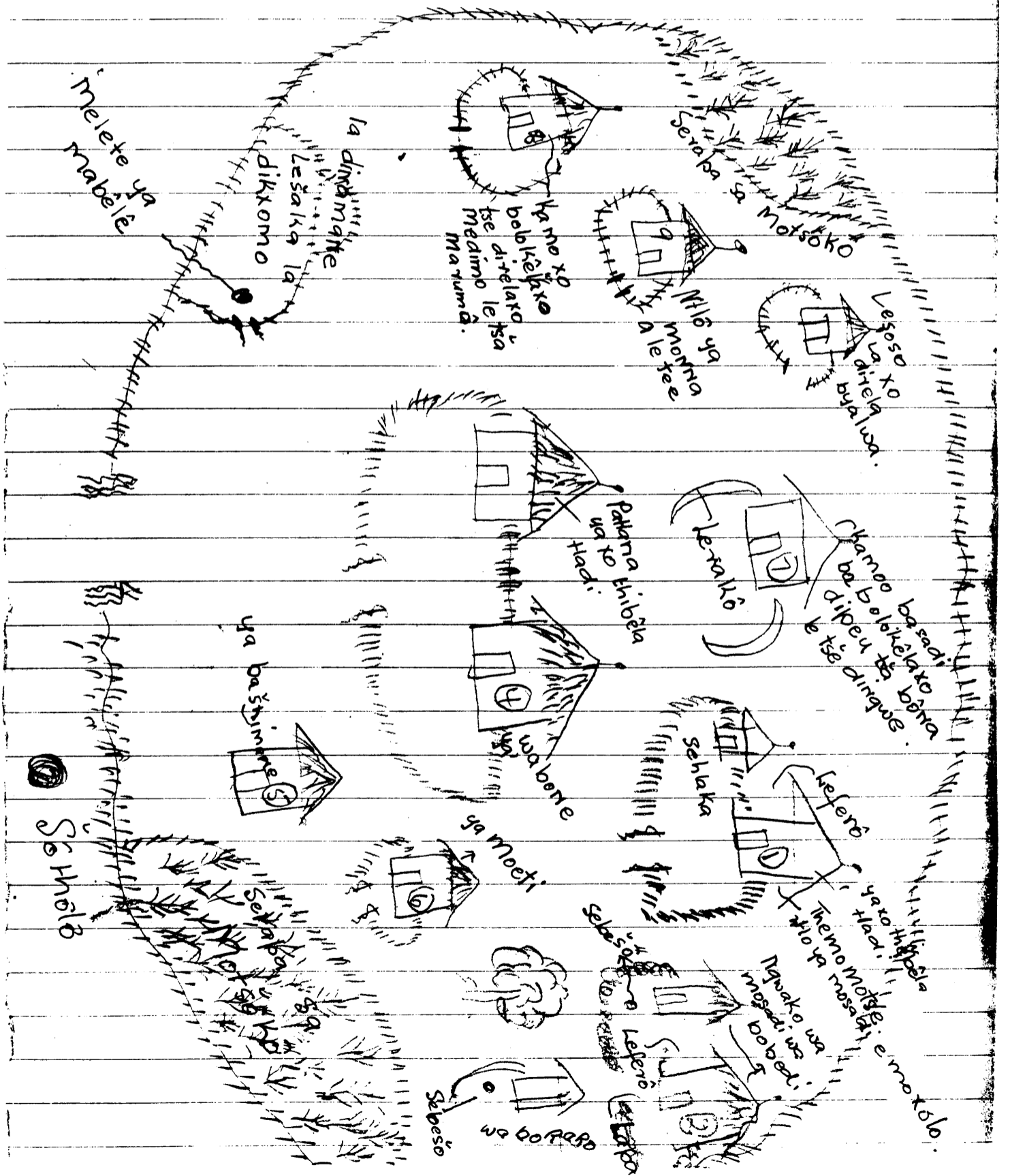
Tloxo-phôtla

Merepa

Lebele-bele

le Mphôxô

Sesutwane, dipopu, le mathudi. Lemati ke la
 xo tswalêla mojakô xo thibêla moya le mahoen.
 Sexatêlo ke sa xone xe o tseme ka ntlong o
 thômê o xatê sôna. Err. S.318

16 Motse

Ba nyakile ngaka xe ba rata xo axa motse ngaka, eo ba re ke Monasa, e ile ya laola ya nyaka dihlare tša yôna ya di êpêla tikoloxong yohle ya motse ya laêla xore pudi e ~~xxx~~ bolawê e tle e tsebê xo šomiša dihlare tša yôna. Batho ba motse ka moka ba i le ba hlabêlwa le xo tlêmêlêlwa dithôkxôlô melaleng. Ngaka xe e be e axile motse e be e putswa ka kxomo le pudi Ngaka e rile xa e bolaya pudi eo ya bolôla mantšu aa:- "Axe! baxešo bana ba sehloDIMELA a Mokwebo e phele kolobê ee ya ~~x~~ Lesonde o ye le bošula bya xa xo. Ba thakxale batloxolo, baka." Xe xo axiwa motse batho ba thôma ka ngwako o ba r xo ke thema motse, wôna ke ngwako o moxolo wa mosadi wa ka xaê, ke yôna xe xo khuduxiwa e šala e eme. Xo be xo axa yôna moraba SehloDIMELA, ka ~~xx~~ mabaka a mangwê o be a dira byalwa bya xo mo thusa ka baka la xore batho ba be ba e tla ka bontšî.

Ngwako

Ntlo ya thema-motse e axilwe pele ke ngaka le moraba SehloDIMELA, e mongwê le e mongwê o be a dira mo a kxônaxo, xe o be o kxôna xo loxa byanng, bya xo rulela o be o dira byalo, mongwê le yêna a loxa manti. Ntlo yôna e axiwa ka dikôta, ka mmu le ka hlatse, le ka dinti tsa mooka, ntlo yôna ba e feditše ka matsatšî a mabedi. Maina a dithlamô ka moka tša ntlo:- Lemati, dijakwana, sexatêlo, lexwaxwa, thlamô, thulêlo, dikôkôntwane, lebato, patlêlô, bolele, kxotlopu, Sesukwane, dipopu, le mathudi. Lemati ke la xo tswalôla mojakô xo thibêla moya le mahoduŵ. Sexatêlo ke sa xore xe o tsene ka ntlong o thôme o xatê sôna.

¹² Motse oo o motseng wa xa Sebeka-Bolatswa Motseng wo ôna ke moraba SehloDIMELA.

Hlôkômêla: Le ka xare xa sehlaka mollô o ka xotšwa. Dipudi di kxokwa mahlakung (Koteng) Kantlê xa lešaka la dinamane. Xe pula ê êna di išwa mathuding a dihlaka tša bôna.

Hlaka le dithômô tša ngwakô ke tša monna le lexora.

Ke yêna a diraxo

Dinti " " " "

Mamati " " " "

Basadi ba ~~x~~ bota le xo dira marakô a dintlo tša bôna. Byang bya ntlo bo dirwa ke monna Mothei wa motse ô e be e le Monase, pele e sešo a axa motse mo o be a axile xa Maxaša. Yo a kxothilexô felô xa moaxô ke ngaka, xo kxethilwe ka xore xôna ditaola di be di dumêla e xo nyakwa kxaufsi le mašemo le meetse e xo nyakwa xo dulwa kxaufsi le metse e mengwê.

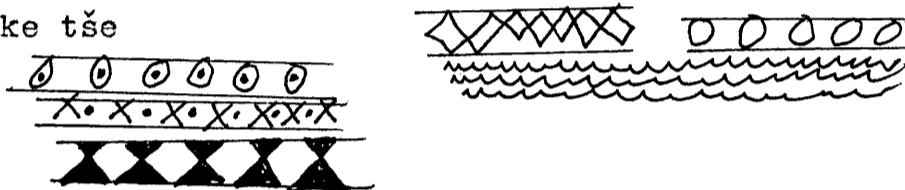
17 Ngwakô: ntlo ya mollô e dirwa ke monna e mongwê o be a dira sebešo le difatê xomme ntlo yôna e axilwe ke monna le mosadi. Ba e axile ka dikôta le ka mabyang e tšere letšatši le xôna e axilwe ke monna, o thušitšwe ka banna ba byalwa ba bangwê ba be ba rêma, ba bangwê ba êpa melete ba bangwê ba axa. Lesaka la dikxomo le axilwe ke banna ba byalwa, ba bangwê ba be ba êpa, bang ba rêma le xo axa. Lešaka la dipudi lôna le dirilwe ke monna o tšê Moraba Schlodimela. Molêtô wa Mabêlô o dirilwe ke moraba Schlodimela le ngwanaxwê, mosadi wa xaxwe yêna o tllile ka xo se xoloka, me sa fisetšwa ke yêna Moraba Schlodimela.

Hlôkômêla:

Dikxabišo xa ba tsebe maina a tšôna xomme ke tlo di ngwala. Lebotông la ntlo ke tše

tša difaxông

Mamating

Phaphano xare xa dintlo le tša ka mošatê ke xore dintlo tša ka mošatê di swanetše xo ba tše di ntši le xôna tše di botse fase xo dilwa ka mehla le xo feêlwa.

Hlôkômêla

Mekxwa e mebe e be e le xo utswa, boloi, bohlôla, le boikxoxomosô.

18

Motse

Ke motho a be a tsêna motseng o be a fihla kxorong a dumedisa xo mokxômana le xo mmotša ditaba tše a ditletšexô. Le xe a e tšwa o be a laêlana le bôna xa botse, ka xo tseba x^ seêma sese rexo, "O se ke wa re xo bôna o nwele meetse a sediba wa a hlapêla wa re o ka se sa nwa (se sa tla). Mong wa dikxomo xe a tsêna ka lešakeng la dikxomo o be a di lekola, le xo di rêta xe motho e le mosepidi xa a swanôla xo bolêla taba ka xa tsôna ba re a ka di lôya. Se motho a bexo a se dira ka matsatši e be e le xo yo bôna xe dikxomo di tšwile botse le xo xôrôxa. Mekxwa e mebe e be e le boloi, boloi bo tliša lehu, le phapanô bathong, Ke motho a fihla motseng o be a ôma kxorong, xo bolêlê xe o le moeti, fela o ka tšwa xe o le ka ntlê ka ntlông xo a ila, ke xo tšwa beng ba lapa. Le xo hlapoloxa xo be xo hlapoloxêlwa ka ntlê xa kxôrô, xa xo rôbalwe kae le ake, xe e se fêla xe o hlwetšwe ke letšatši le xo ja xa xo a dumêlêlwa xo jewa kae le kae ile ka xo fapana ka baka la xore basadi ba na le melaô e ba leaxo bana ba bôna, xomme phapanô e hlaxa xare xa melaô ya basadi le baneng. Kantlê xa fao melaô e akareditše banna ka moka e ka ba kxoši xoba e eng o swanetše xo e pheta. Basadi ba xotša mollô wa bôna sehlakeng (morothong) banna wa bôna kxorong. O swanetše xo xotšwa ka ntlong. M tlakala a thšollwa sethobolong. Mme xa a swanêlwa xo thšollwa ka xae. Xo šilwa le xo setlwa ka

sehlakeng. Byalwa bo dirwa ntlwaneng ya byôna ya ka moraxo lesôsa. Motse o ka se huduŝwe ka baka la tladi xo ba lehu xe tŝeô di ka hlaxa, motse o ka no xatollwa fêla ka dihlare e se xa nthŝi motse o ka huduxaxo. Monna xe a ka tŝea xa a swanêlwa xo axa motse pele xa xe a fiwa tumêllô ke batswadi be xaxwe. Motho a ka se phele a se na motse wa xaxwe e Mosadi e mongwê le e mongwê o swanetŝe xo ba le ntlo ya xaxwe e dintlo di axwa ka mokxwa wa xo latêlana xa basadi. Xe e le motseng o a di tloxêla xore ba bangwê ba tsene, xe o dutŝe kxakala o ka no di phuma wa tloxêla o tee o ba nexo ke "Theme motse," dithêmô tŝa tŝe dingwê wa axa motse ka tŝôna. O ka êtêla m ropê xe xo lengwa fêla xe xo sa lengwe aowa xa xo sa na taba. Xa xo a dumêlêlwa xo lema maropê a motho e mongwê xe e se fêla o tloxetŝe ruri le xôna e tlo lengwa ke dikxoŝi e Motho a ka boêla maropeng. e, Motho a ka lema maropê a yo mongwê xe a dumeletŝwe. Xo thibêla baloi maropeng ke xo bitŝa yêna ngaka e la e o axilexo pele xore e tle e lokiŝe xapê ka dihlare tŝa yôna xore baloi ba se kxône xo o thôpâ.

20

NAXA 2

Lenanêô la maina a dithaba:- Matŝwa-pela, Mma-Moriti, Thŝa-
Mabotse le Thotswe.

Maina a meboto. Bolatswa, Mphupuletŝi, Leŝitêlê, Makxwareng,
Lekxathe, Ha-Mothŝethŝe le Sehlabaneng.

Maina a meêla Thêlê, Ngwanthle, Lesere, Mathŝini, Muthle,
Maratate, Lethŝobu, ~~Makx~~ Mathôrô, Mabete le Mabala.

Thele	e	êlêla	xo	Mathŝini
Ngwanthle	"	"	"	Mathŝini
Lesere	"	"	"	"
Mathŝini	"	"	"	Letaba (le lenyane)
Muthle	"	"	"	" " "
Moratate	"	"	"	" " "
Lethŝoba	"	"	"	" " "
Mathôrô	"	"	"	Mathŝini
Mabala	"	"	"	Letaba (le lenyane)
Mabete	"	"	"	Letaba " "

Mathsa: Dipitsing le Sexobe (ke a manyane)

Maina a dinaxana le beng ba ôna:

Sekxa Moroxo mong ke Mohloiwana o axile

Mphupuletŝi. Maphakai mong ke:- Mohlapudi o axile Makxwareng.

Leŝitele mong ke Masete o axile Leŝitele

Mothŝethŝe " " Monakxa o " Ha-Mothŝethŝe

Bolatswa-mong ke ngwana Maŝapa.

Maina a dithokxwa:

Mphatsa, Mathŝini, Seilaxo, Tloxo-ya-nare.

Seilaxo ke badimong xa xo tsenwe xe motho a ka tsêna o a hwa.

END S 315.